

SARA GRUEN
Aan de
WATERKANT

VERTAALD DOOR KARIN PIJL EN LIDY POL

AMSTERDAM · ANTWERPEN

2015

Voor Bob,
'S tusa gràdh mo bheatha

Oorspronkelijke titel *At the Water's Edge*
Oorspronkelijke uitgever Spiegel & Grau, New York
Copyright © 2015 Sara Gruen
Copyright vertaling © 2015 Karin Pijl & Lidy Pol /
Uitgeverij Q, Spui 10, 1012 WZ Amsterdam

Omslag Marjan Landman naar een ontwerp
van Caroline Cunningham
Omslagbeeld Corbis Images, detail Laurence Winram / Trevillion Images

ISBN 978 90 214 5951 6 / NUR 302

www.uitgeverijQ.nl

Proloog

Drumnadrochit, 28 februari 1942

AGNES MÀIRI GRANT,
PASGEBOREN DOCHTER VAN ANGUS EN MÀIRI GRANT
14 JANUARI 1942

KAPT. ANGUS DUNCAN GRANT,
GELIEFDE ECHTGENOOT VAN MÀIRI
2 APRIL 1909 - JANUARI 1942

De grafsteen was bescheiden en gehouwen uit zwart graniet, een van de weinige dingen waaraan nooit een tekort was in Glenurquhart, zelfs niet in deze moeilijke tijd.

Màiri bezocht de kleine bult aarde die haar dochters grafkist bedekte dagelijks en zag hem vlakker worden. Volgens Archie de steenhouwer kon het vanwege de vrieskou maanden duren voordat ze de steen konden plaatsen, maar de kist was zo klein dat de grond binnen een paar weken vlak was.

De steen stond er nog niet of Màiri kreeg het telegram over Angus. Archie kon hem weer weghalen. Hij had willen wachten totdat de sterfdatum geverifieerd was, maar Màiri wilde dat hij het meteen deed. Ze had behoefte aan een plek waar ze om beiden tegelijk kon rouwen en Archie kon niet weigeren. Hij graveerde Angus' naam onder die van diens dochter en liet wat ruimte over om de dag van de maand toe te voegen zodra die bekend was. Een toevoeging voor een afwezige, want in tegenstelling tot het kleine kind lag Angus hier niet en dat zou waarschijnlijk ook nooit gebeuren.

Ze waren de enige twee op het kerkhof toen Archie de grafsteen

terugbracht. Hij was een sterke man, het kostte hem geen moeite om het stuk graniet te sjouwen.

Toen er een schaduw over haar heen flitste, keek ze op. Hoog boven de graven cirkelde een kraai. Het was alsof hij zijn vleugels helemaal niet bewoog.

Eén kraai voor verdriet,

Er kwam een tweede bij en daarna nog twee.

Twee kraaien voor plezier beleven,

Drie kraaien voor een bruiloft,

Vier kraaien voor nieuw leven.

Archie nam zijn pet af en verwrong hem in zijn handen.

‘Als Morag en ik iets voor je kunnen doen, wat dan ook...’

Màiri probeerde te glimlachen, maar het enige wat ze kon uitbrengen was een gesmoorde snik. Ze haalde een zakdoek uit haar jaszak en drukte hem tegen haar mond.

Archie bleef staan alsof hij nog iets wilde zeggen. Maar uiteindelijk zette hij zijn pet weer op en zei: ‘Nou, dan ga ik maar.’ Hij knikte ter bevestiging en sjokte terug naar zijn bus.

Het was Willie de postbode die het telegram had bezorgd, op Valentijnsdag nota bene, precies een maand na de geboorte. Màiri stond net achter de bar een pul bier te tappen toen Anna naar haar toe liep. Met een asgrauw gezicht fluisterde ze dat Willie voor de deur stond maar niet binnen wilde komen. Willie was een vaste klant, dus wist Màiri het meteen, nog voordat ze naar de deur liep en zijn gezicht zag. Zijn half dichtgeknepen ogen keken recht in de hare en dwaalden vervolgens af naar de envelop in zijn handen. Hij draaide hem een paar keer om, alsof hij zich afvroeg of hij hem wel moest geven, alsof hem níét geven de inhoud onwaar zou maken. De wind blies er een paar keer tegenaan, waardoor hij op en neer bewoog. Toen Willie hem haar uiteindelijk aanreikte, deed hij dat heel voorzichtig, alsof het om een pasgeboren kuikentje ging. Ze maakte hem open, draaide het vel papier een halve slag en liet haar ogen over de paarse stempeldatum

glijden – 14 februari 1942 – nog geen halfuur geleden door Willie zelf toegevoegd, en daarna:

MW MAIRI GRANT 6 HIGH ROAD DRUM INVERNESSHIRE
TOT ONZE GROTE SPIJT INFORMEREN WIJ U DAT UW MAN KAP
ANGUS D GRANT SEAFORTH HIGHLANDERS 4E BAT. 179994
WORDT VERMIST VERMOEDELIIK IS GESNEUEVELD 1 JAN 1942.
BRIEF MET DETAILS VOLGT

Ze las maar drie dingen: Angus, gesneuveld, datum. En dat was genoeg.

‘Ik vind het zo erg voor je, Màiri,’ zei Willie bijna op fluistertoon. ‘Vooral zo snel na...’ Zijn stem stierf weg. Hij knipperde met zijn ogen, die naar beneden afdwaalden en even op haar buik bleven rusten, waarna hij ze weer op zijn handen richtte.

Ze kon niet antwoorden, drukte zachtjes de deur dicht en liep tussen de stilgevallen klanten door naar de keuken. Daar leunde ze tegen de muur, met haar ene hand op haar lege buik en het papier dat Angus’ dood had gebracht in de andere. Want het was echt alsof het papier zijn dood had gebracht en niet enkel het nieuws ervan. Hij was al ruim zes weken dood en ze had het niet geweten.

In de tijd tussen de ontvangst van het telegram en de terugkeer van de grafsteen met Angus’ naam erop was Màiri Willie de schuld gaan geven. Waarom had hij haar het telegram gegeven? Ze had zijn aarzeling gezien. In het ergste geval was hij medeplichtig geweest aan een leugen in de vorm van informatie achterhouden. Als ze dan had kunnen geloven dat Angus nog ergens was... Zelfs als hij dingen deed die ze niet kon begrijpen, dingen die hem konden veranderen op de gruwelijke wijze waarop de reeds teruggestuurde mannen waren veranderd, kon ze geloven dat hij nog leefde en dus op te lappen was. Want natuurlijk zou haar liefde hem, als hij eenmaal thuis was, door alles heen slepen.

Ze hadden tegen haar gelogen over de baby, en zij was erin meegegaan.

Sinds ze voor het eerst leven had gevoeld, was ze zich scherp bewust geweest van al zijn bewegingen. Maandenlang had ze vol verwondering naar de kleine uitstulpingen – een elleboogje of misschien een knietje – op haar buik gekeken, die zich steeds verplaatsten. Was het een jongetje of een meisje? Het had hoe dan ook een sterk eigen willetje. Ze herinnerde zich het moment dat ze besepte dat het uren geleden was dat ze de baby voor het laatst had voelen bewegen. Op Hogmanay, nota bene. Om middernacht, net toen Ian Mackintosh zijn doedelzak tevoorschijn haalde om de eerste akkoorden van ‘Auld Lang Syne’ te spelen en een paar seconden voordat de bijbehorende schoten weerklonken vanuit de deuropening van Donnie Maclean, prikte Màiri in haar buik, in een poging hem of haar wakker te maken, want ze hadden gezegd dat ongeboren baby’s sliepen. Ze gilte naar het kind, schreeuwde naar hem, en toen het eindelijk tot haar doordrong, sloeg ze haar armen om hem heen en hilde. Dertien dagen later begonnen de weeën.

Haar herinneringen aan de bevalling waren vaag. De vroedvrouw had haar bittere thee met wit poeder gegeven en de dokter drukte regelmatig ether op haar neus en mond en uiteindelijk was ze helemaal weg. Ze vertelden haar dat de baby een paar minuten had geleefd, lang genoeg om te worden gedoopt. Hun leugen werd de hare en zo kwam het op de grafsteen te staan. In werkelijkheid had ze haar kind en echtgenoot waarschijnlijk op dezelfde dag verloren.

De beloofde brief kwam nooit. Waar was hij gestorven? En hoe? Zonder de gevreesde details had ze alleen haar verbeelding – haar gruwelijke verbeelding – en hoewel ze zou willen dat ze geen idee had hoe zijn laatste momenten eruit hadden gezien, had ze dat wel degelijk, met kwellende precisie en op een oneindig aantal manieren. Ze smeekte God dat het inderdaad momenten waren geweest en geen uren of dagen.

De zwerm kraaien streek met luidruchtig gefladder op een rijtje neer op de stenen muur. De vogels doken in elkaar, zetten hun blauwzwarte veren uit en trokken hun kopje in, waardoor het leek of ze de kraag van hun jas omhoog hadden gezet. Ze starden met een beschuldigende, treurige blik maar zonder hun gebruikelijke commentaar. Màiri telde ze tot twee keer toe.

Zeven voor een geheim dat zijn verborgenheid behoudt.

Toen wist ze dat ze de details nooit zou kennen, dat ze nooit te weten zou komen wat er was gebeurd.

Een ijzige wind bracht de afgevallen bladeren in beweging. Ze vormden tornado's die tussen de graven door dansten. Màiri hurkte en streek met haar vinger over de namen van haar kind en echtgenoot in de zwarte steen.

Agnes.

Angus.

Het derde deel van de steen, onderaan, was nog leeg. Er was ruimte voor nog één naam, nog twee datums, en die zouden kloppen.

Zonder haar blik van de steen af te wenden kwam ze overeind. Ze veegde haar ogen en neus af aan haar zakdoek en hield die in haar hand terwijl ze haar armen om zich heen sloeg. Ze liep door het zwarte ijzeren hek, dat ze liet openstaan, en ging in de richting van de herberg. Maar bij de kruising sloeg ze linksaf in plaats van rechtdoor te gaan.

Het begon licht te sneeuwen, maar hoewel ze geen muts droeg en blote benen had, ploeterde ze langs het pachtboerderijtje van de familie Farquhar. Ze was er welkom, net als bij de familie McKenzie. Door het raam zag ze de oranje gloed van het haardvuur, maar al klappertandend en met bevroren handen en schenen liep ze door.

Uiteindelijk verscheen links van haar het kasteel, zijn statige, verwoeste kantelen als gebroken tanden tegen de loodgrijze lucht. Als kind had ze binnen die muren gespeeld. Ze wist welke ruimten nog intact waren, waar je moest uitkijken waar je liep,

wat de beste verstopplekken waren en waar de vrijende paartjes altijd zaten. Angus en zij hadden er ook toe behoord.

Het begon harder te sneeuwen. De vlokken smolten samen op haar haar. Haar oren waren zo koud dat ze geen pijn meer deden. Ze trok haar mouwen over haar bevroren handen en kneep haar vingers samen. Door het poortgebouw, langs de oven, door het hoge gras en de lage doornstruiken, varens en distels, recht naar de Waterpoort.

Bovenaan bleef ze staan. Ze staaarde omlaag naar het zwarte water. Duizenden schuimkopjes dansten aan het oppervlak en leken in tegengestelde richting van het water eronder te bewegen. Het *loch* bevatte naar verluidt meer water dan alle andere waterbronnen, niet alleen die van Schotland maar die van Engeland en Wales erbij, en het zou ook nog andere dingen herbergen. Ze was haar hele leven gewaarschuwd er uit de buurt te blijven, omdat het ineens heel diep kon worden, het water ijskoud was en de *kel-pie*, de waterduivel, er op de loer lag.

Ze liep zijwaarts langs de helling naar beneden en stak haar ijskoude vingers uit haar mouwen om de zoom van haar jas op te houden.

Eenmaal beneden klotste het water rond haar schoenzolen. De oever van het loch leek verlokkelijk ondiep. Het water gleed over het kiezelstrand en trok zich weer terug. Ze deed een pas naar voren en hapte naar adem toen het water haar schoenen overspoelde. Zo koud, zo koud. En toch was het nog nooit bevroren geweest. Niet één keer in de geschreven geschiedenis. Nog één stap, nog één keer naar adem happen. Er kolkten turfresten in het water rond haar enkels. Ze draaiden om haar benen en lokten haar naar voren. Nog een stap. Dit keer struikelde ze en ineens stond ze tot aan haar knieën in het water. Haar wollen jas dreef op de oppervlakte, als een bizarre paraplu. In eerste instantie bood hij weerstand, maar uiteindelijk nam hij water op en trok haar verder de diepte in. Ineens keek ze in paniek achterom naar de steiger. Als ze een muts had gehad, had ze die op de doornstrui-

ken kunnen gooien. Als ze ook maar iets had gehad wat bleef drijven zouden ze misschien denken dat het een ongeluk was geweest en haar bij haar dochter begraven. Misschien dachten ze dat de waterduivel haar had gegrepen. Maar toen herinnerde ze zich dat het loch zijn doden nooit teruggaf. En dus spreidde ze haar armen en omhelsde het.

1

Schotse Hooglanden, 14 januari 1945

‘O god, laat hem de auto aan de kant zetten,’ zei ik terwijl de wagen de zoveelste bocht om slingerde in vrijwel complete duisternis.

We hadden de marinebasis in Aultbea al bijna vier uur geleden verlaten en sindsdien waren we van controlepost naar controlepost geracet. Ik geloof echt dat dat de enige keren waren dat de chauffeur op de rem trapte. Bij de laatste controlepost was ik kotsmisselijk. Ik kon nog net voorkomen dat ik over de laarzen van de bewaker heen braakte. Hij keek niet eens naar onze papieren, maar duwde de rood-witte paal omhoog en gebaarde met een blik vol afkeer dat we mochten doorrijden.

‘Chauffeur! Zet hem aan de kant,’ zei Ellis, die op de achterbank tussen Hank en mij in zat.

‘Een “kant” is er niet, vrees ik,’ zei de chauffeur met een zwaar Hooglands accent. Hij had een opvallend rollende r. Midden op de weg bleef hij staan.

Hij had gelijk. Als ik uit de auto stapte, zou ik tot aan mijn enkels in de prikkels en modder staan. Niet dat mijn kleren en schoenen überhaupt nog te redden waren. Ik stonk naar zwavel en cordiet en verspreidde een geur van angst. Mijn panty was als spinrag dat om mijn benen was getrokken en mijn scharlakenrode nagels waren afgebroken en gescheurd. Mijn haar was niet meer gedaan sinds de dag voordat we wegvoeren uit de scheepswerf in Philadelphia. Ik had er nog nooit zo onverzorgd uitgezien.

Ik leunde uit het open portier en gaf over, terwijl Ellis over mijn rug wreef. Natte sneeuw verzamelde zich op mijn kruin.

Ik ging weer rechtop zitten en trok het portier dicht. ‘Sorry. Ik ben kapot. Kunt u die dingen ook van de koplampen halen? Vol-

gens mij gaat het beter als ik kan zien wat er aankomt.' Ik doelde op de metalen platen met gleufjes die onze eenogige chauffeur erop had geklikt voordat we de basis verlieten. Ze beperkten het zicht tot ongeveer een meter voor ons.

'Dat kan niet,' riep hij opgewekt terug. 'Vanwege de Verduistering'. Terwijl hij door de versnellingen joeg, zwaaide mijn hoofd van voren naar achteren. Ik leunde voorover en hield mijn gezicht in mijn handen.

Ellis klopte me op de schouder. 'Volgens mij zijn we er bijna. Denk je dat frisse lucht helpt?'

Ik ging weer rechtop zitten en liet mijn hoofd tegen de achterkant van de gescheurde leren bank vallen. Ellis reikte voor me langs naar het raam en draaide het een stukje open. Ik draaide mijn gezicht naar de koude lucht en sloot mijn ogen.

'Hank, kun je alsjeblíeft je sigaret uitdrukken?'

Hij antwoordde niet, maar een stroom ijskoude lucht verklapte dat hij hem uit het raam had gegooid.

'Dank je,' zei ik zacht.

Twintig minuten later, toen de auto eindelijk tot stilstand kwam en de chauffeur de motor afzette, verlangde ik zo wanhopig naar vaste grond onder mijn voeten dat ik al uitstapte voordat de chauffeur zijn eigen portier had opengeduwd, laat staan het mijne had opengedaan. Ik viel op mijn knieën.

'Maddie!' riep Ellis verschrikt uit.

'Niets aan de hand,' zei ik.

Er hing een snel bewegend wolkendek onder een bijna volle maan, en in het licht ervan zag ik voor het eerst onze onwaarschijnlijke eindbestemming.

Ik strompelde overeind en wankelde bij de wagen vandaan, bang dat ik opnieuw zou moeten kotsen. Mijn benen dreven me naar het gebouw, dat steeds sneller begon te draaien. Ik knalde tegen de muur en liet me naar beneden glijden, totdat ik ertegenaan gehurkt zat.

In de verte blaatte een schaap.

Zeggen dat ik wenste dat ik daar niet was, was een belachelijk understatement, maar van een vrije keuze was überhaupt geen sprake geweest:

We moeten dit doen, had Hank gezegd. *Voor Ellis*.

Weigeren had gelijkgestaan aan verraad, een daad van opzettelijke wreedheid. En dus waren we, vanwege de strijd tussen mijn man en zijn vader en hun krankzinnige obsessie met een mythisch monster, de Atlantische Oceaan overgestoken op hetzelfde moment dat een echte gek, een echt monster, de wereld probeerde te veroveren om zijn eigen redenen van ego en trots.

Ik zou alles hebben gegeven om twee weken terug in de tijd te gaan, naar het begin van het oudejaarsfeest, en het hele script te herschrijven.

Rittenhouse Square, Philadelphia, 31 december 1944

‘Vijf! Vier! Drie! Twee!’

Het woord ‘één’ had zich al op onze lippen gevormd, maar voordat het eroverheen kon glijden, klonk er boven ons een explosie. Terwijl er om ons heen werd gegild, wierp ik me tegen Ellis aan, waardoor ik champagne over ons beiden morste. Hij sloeg beschermend een arm om mijn hoofd en morste zelf geen druppel.

Toen het geschreeuw afnam, hoorde ik gerinkel boven ons, als brekend glas. Het geluid ging vergezeld van een onheilspellend gekreun. Tegen Ellis’ borst geleund tuurde ik omhoog.

‘Wel allemachtig,’ zei Hank allerminst verrast. Volgens mij was hij de enige in de zaal die niet was geschrokken.

Alle ogen richtten zich omhoog. Negen meter boven ons zwaaide een grote kroonluchter aan zijn verzilverde ketting en wierp flikkerend, gebroken licht op de muren en vloer. Het was alsof een regenboog uiteen was gespat in een miljoen stukjes die nu over het marmer, de zijdestoffen en het damast dansten. Verbijs-terd keken we toe. Ik blikte zenuwachtig naar Ellis en daarna terug naar het plafond.

Naast generaal Pew, onze gastheer van wat beslist het feest was waarnaar dit jaar het meest was uitgekeken, landde een reusachtige kurk, waarna die als een gek rond begon te stuiten. Een fractie van een seconde later viel een kristal zo groot als een kwartelei uit de lucht naar beneden en belandde recht in zijn glas, waardoor er van de inhoud bijna niets meer over was. Hij staarde er naar, verdoofd en aangeschoten, pakte toen rustig zijn zakdoek en depte zijn jacquet droog.

Iedereen barstte in lachen uit. Ik zag een lakei in een ouderwet-

se kniebroek bleek en roerloos op de een na bovenste sport van een huishoudtrap staan. Hij hield met heel veel moeite de grootste champagnefles vast die ik ooit had gezien. Op de marmeren tafel voor hem stond een piramide van glazen. Schonk je in het bovenste glas, dan werden ze uiteindelijk allemaal gevuld. Terwijl een stroom bubbels over de rand van de fles in de mouwen van de lakei verdween, staarde hij lijkbleek naar mevrouw Pew.

Hank overzag de situatie en kreeg kennelijk medelijden met de man. Terwijl hij zijn glas en zijn vrije hand hief, bulderde hij met de flair van een circusdirecteur: 'Eén! Gelukkig nieuwjaar!'

Het orkest zette 'Auld Lang Syne' in. Generaal Pew dirigeerde met zijn lege glas en mevrouw Pew stond te stralen aan zijn zijde. Haar feest was een daverend succes én er was nu een grappige anekdote ontstaan die mensen nog jaren zouden vertellen.

*Should auld acquaintance be forgot, and never brought to mind
Should auld acquaintance be forgot, and auld lang syne...*

Zij die de tekst kenden, zongen mee. Ik had mijn geheugen die middag opgefrist ter voorbereiding op het grote moment, maar de knal van kurk tegen kristal had alle liedregels uit mijn hoofd geslagen. Toen we bij het stuk kwamen waar over heuvels werd gerend en madeliefjes werden geplukt, gaf ik het op en la-la-la-de me met Ellis en Hank door de rest.

Ze zwaaiden met hun glas uit solidariteit met generaal Pew, hun vrije arm om mijn middel geslagen. Aan het eind leunde Ellis naar me toe om me te kussen.

Hank keek van links naar rechts en zette een verbluft gezicht op. 'Hmm. Ik mis mijn date. Wat heb ik met haar gedaan?'

'Wat je in elk geval níét met haar hebt gedaan, is trouwen,' zei ik. Ik snoof, waarbij er bijna champagne uit mijn neus kwam. Ik had minstens vier glazen op, weinig gegeten en gedroeg me daarvoor tamelijk vrijpostig.

Zijn mond zakte open, zogenaamd verontwaardigd, maar zelfs hij kon niet doen alsof hij niet wist dat Violet steeds wanhopiger werd ten aanzien van de verloving die maar bleef voortduren.

‘Is ze naar huis gegaan?’ Hij keek nu iets serieuzer in het rond. ‘Ik weet het niet,’ zei ik. ‘Ik heb haar al een tijdje niet gezien.’

‘Wie gaat me dan een gelukkig nieuwjaar kussen?’ vroeg hij bedroefd.

‘O, kom hier, grote lummel.’ Ik ging op mijn tenen staan en drukte een kus op zijn wang. ‘Je hebt altijd ons nog. En we hoeven niet eens een ring van je.’

Ellis keek ons van opzij geamuseerd aan en gebaarde naar Hank dat hij mijn lippenstift van zijn wang moest vegen.

Achter hem balanceerde de lakei nog steeds op de huishoudtrap. Hij stond voorovergebogen en probeerde de fles op het bovenste glas te richten. Zijn gezicht was van inspanning paars geworden. Zijn mond had zich tot een strakke streep gevormd. Ik keek om me heen of er versterking aan kwam, maar zag niemand.

‘Ellis? Volgens mij heeft hij hulp nodig,’ zei ik terwijl ik met mijn hoofd naar de lakei knikte.

Ellis keek naar hem. ‘Je hebt gelijk,’ zei hij, en hij gaf me zijn glas aan. ‘Hank? Zullen we?’

‘Denk je echt dat ze naar huis is?’ zei Hank bedroefd. Zijn lippen bleven boven de rand van zijn glas hangen. ‘Ze zag er betoverend uit vanavond. Haar jurk had de kleur van de avondgloed, de lovertjes vormden jaloeerse sterren in het melkwegstelsel van haar nacht, maar niets, niéts kon zich meten met de romige huid van haar...’

‘Jongens! Aandacht erbij!’ zei ik.

Hank schrok meteen op uit zijn mijmering. ‘Wat?’

‘Maddie denkt dat die man hulp nodig heeft,’ zei Ellis.

‘Die fles is gigantisch,’ zei ik. ‘Ik geloof niet dat hij hem houdt.’

‘Dat denk ik ook niet. Dat is een balthazar,’ zei Ellis.

‘Dat is geen balthazar,’ zei Hank. ‘Het is een nebukadnezar.’

De armen van de lakei trilden. Hij begon te schenken, maar miste. De champagne viel tussen de glazen en spatte op de tafel en de vloer. Zijn handschoenen en mouwen waren doorweekt.

‘O, o,’ zei Hank.

‘Inderdaad, o, o,’ zei Ellis. ‘Mevrouw Pew zal er niet blij mee zijn.’
‘Ik durf te wedden dat mevrouw Pew nooit blij is,’ zei Hank.

Het zweet stroomde van het voorhoofd van de lakei. Het was duidelijk te zien dat hij voorover ging vallen, boven op de glazen. Ik zocht naar mevrouw Pew, maar ze was verdwenen. Ik probeerde de generaal te waarschuwen, maar die was druk in gesprek met een bijgeschonken grog in de hand.

Ik duwde mijn elleboog in Ellis’ zij.

‘Toe!’ zei ik dringend. ‘Ga hem helpen.’

‘Over wie heeft ze het?’ zei Hank.

Ik keek hem kwaad aan en deed dat nog een paar keer, tot hij het weer wist.

‘O! Natuurlijk!’ Hij wilde me zijn glas aangeven, maar ik hield er al twee in mijn handen. Hij zette het zijne op de grond en gaf een ruk aan zijn revers, maar voordat Ellis en hij in actie konden komen, arriveerde er hulp. Een groep bedienden kwam aangestoven met vier kleinere, nog steeds vrij grote flessen en drie extra huishoudtrappen. Mevrouw Pew liep achter hen aan om te kijken of alles goed verliep.

‘Kijk, dát zijn balthazars,’ zei Hank met veelbetekenende blik. Hij pakte zijn glas van de grond en sloeg het achterover.

‘Nee. Dat zijn jéroboams,’ zei Ellis.

‘Ik heb echt wel verstand van champagne,’ zei Hank.

‘En ik niet?’

‘Jullie hebben het allebei mis. Het zijn ebenezers,’ zei ik.

Daar hadden ze niet van terug.

Ik barstte in aangeschoten gegniffel uit. ‘Ebenezer. Snap je hem? Kerstmis? De feestdagen? O, laat maar. Kan iemand een nieuw glas voor me halen? Ik heb de mijne gemorst.’

‘Ja. Op mij,’ zei Ellis.

Hank draaide zich om en zette zijn glas op het dienblad van een langslappende ober. Hij klapte in zijn handen. ‘Oké, wie heeft er zin in een sneeuwballengevecht?’

We strompelden naar buiten en maakten sneeuwengelen vlak

voor het huis van de familie Pew en alle auto's en geüniformeerde chauffeurs die in een rij op de gasten stonden te wachten. Ik maakte een sneeuwbal en gooide hem tegen Ellis' borst, waarna ik gierend terug naar binnen rende.

In de grote hal hielp Ellis me de sneeuw van mijn rug en haar te vegen. Hank hing zijn jacquet over mijn blote schouders, en met z'n tweeën begeleidden ze me naar een drietal rijk geborduurde stoelen bij een brandend haardvuur. Hank, die de tegenwoordigheid van geest had gehad om mijn nertsstola onderweg naar binnen te pakken, schudde hem uit en drapeerde hem over de rand van de rozenhouten tafel voor ons. Ellis ging op zoek naar warme grogs, en ik trok moeizaam mijn handschoenen uit, die vies en doorweekt waren.

'God, kijk mij nou,' zei ik terwijl ik naar mezelf keek. 'Ik zie er niet uit.'

Mijn zijden jurk en schoenen waren verpest. Ik probeerde tevergeefs de watervlekken eruit te vegen en voelde snel of ik beide oorbellen nog in had. De handschoenen waren niet belangrijk, maar ik hoopte dat de stola gered kon worden. Zo niet, dan had ik mijn hele outfit verpest.

'Je ziet er schitterend uit,' zei Hank.

'Ik zág er schitterend uit,' jammerde ik.

Ik had de hele middag in Salon Antoine gezeten om mijn haar en make-up te laten doen en twee dagen lang bijna niets gegeten, zodat mijn jurk soepel zou vallen. Hij was van prachtige granaatappelrode zijde, net als mijn schoenen. Hij kleurde bij mijn verlovingsring met robijn, en mijn groene ogen kwamen er mooi bij uit. Een paar dagen eerder had Ellis me de jurk en schoenen geschonken, en vóór het feest had ik mezelf als een flamencodanseres aan hem gepresenteerd en pirouettes gedraaid, waarbij de rok omhoog was gezwaaid. Hij toonde zich verrukt, maar ik voelde een bekende steek van verdriet toen ik me voor de zoveelste keer probeerde voor te stellen wat hij zag. Mijn echtgenoot was volslagen kleurenblind, dus moest mijn ensemble voor hem een

combinatie van grijstinten zijn. Ik vroeg me af welke en hoeveel variaties er bestonden en of ze verschillende diepten hadden. Ik kon me een wereld zonder kleur niet voorstellen.

Hank plofte neer in een stoel en liet één been over de armleuning bungelen. Hij trok zijn strikje open en maakte zijn manchetten en boord los. Hij zag eruit als een half verdronken Clark Gable.

Ik rilde in zijn jacquet en trok het strak om me heen.

Hank klopte op zijn borst en flanken. Ineens stopte hij daarmee en trok een wenkbrauw op.

‘O!’ zei ik, toen ik besepte waarnaar hij zocht. Ik haalde het pakje sigaretten uit zijn binnenzak en gaf het hem aan. Hij klapte het open en bood mij een sigaret aan. Ik schudde mijn hoofd. Hij pakte er een voor zichzelf uit en drukte het pakje weer dicht.

‘Nou, wat dachten jullie ervan?’ zei hij. Zijn ogen glinsterden schalks. ‘Zullen we een monster vangen?’

‘Mij best,’ zei ik terwijl ik met mijn hand zwaaide. ‘We nemen de eerstvolgende lijnboot.’ Dat zei ik altijd als het onderwerp ter sprake kwam, en dat was best vaak en altijd na grote hoeveelheden drank. Het was ons spelletje.

‘Het zal Ellis goed doen om even weg te zijn. Hij ziet er zo somber uit.’

‘Ellis is niet somber,’ zei ik. ‘Jij wilt alleen maar aan Violetts klauwen ontsnappen.’

‘Nietwaar,’ protesteerde hij.

‘Je hebt niet eens gemerkt dat ze wegging vanavond!’

Hank hield zijn hoofd schuin en knikte. Op dat punt moest hij me gelijk geven. ‘Ik zal haar een bloemetje sturen.’

‘Morgen in alle vroegte,’ zei ik.

Hij knikte. ‘Absoluut. Bij het kriecken van de middag. Erewoord.’

‘En ik vind dat je met haar moet trouwen. Jou moet nodig wat beschaving worden bijgebracht en ik heb behoefte aan vriendschap. Ik heb alleen jou en Ellis.’

Hij greep naar zijn hart, alsof hij dodelijk getroffen was. ‘En wat zijn wij dan, gehakte lever?’

‘De meest exquise foie gras. Maar even serieus: hoe lang laat je haar nog wachten?’

‘Dat weet ik niet. Ik weet niet of ik klaar ben om beschaafd te worden. Maar als ik zo ver ben, is de eer aan Violet. Dan mag ze een prachtig porseleinen servies uitzoeken.’

Terwijl ik mijn drankje neerzette, ving ik weer een glimp op van mijn jurk en schoenen. ‘Misschien ben ik degene die beschaafd moet worden. Wil je alsjeblieft met haar trouwen?’

‘Zeg, wat is dit voor hinderlaag?’ Hij tikte met zijn sigaret op het sigarettenpakje en stak hem tussen zijn lippen. Uit het niets verscheen een bediende om hem aan te steken.

‘Hm, bedankt,’ zei Hank terwijl hij inhaleerde. Hij leunde achterover en liet de rook van zijn mond naar zijn neus dwarrelen in een wervelende witte sliert, die hij vervolgens opnieuw inhaleerde. ‘De Ierse waterval’ noemde hij dat trucje. ‘Als ik met haar trouw, is alle hoop verloren voor Ellis en mij, want dan gaan jullie tegen ons samenspannen.’

‘Dat kan helemaal niet,’ zei ik. ‘De man-vrouwverdeling is dan gelijk.’

‘Tussen de seksen is de verdeling nooit gelijk. Jij spant helemaal in je eentje samen tegen Ellis en mij.’

‘Nietwaar!’

‘Jawel. Ook nu, op dit moment, door me in de huwelijksval te lokken. Het is de ultieme vrouwelijke samenzwering. Jullie doen er allemaal aan mee. Persoonlijk snap ik niet waarom er zoveel drukte om wordt gemaakt.’

Ellis kwam weer aangelopen, gevolgd door een ober die stommende kristallen glazen met oortjes op de tafel voor ons zette. Ellis plofte neer in een stoel.

Hank legde zijn sigaret in een asbak en pakte zijn grog op. Hij blies de stoom eraf en nam voorzichtig een slok. ‘Zeg, Ellis. Onze lieve meid hier zegt net dat we op reis moeten gaan,’ zei hij. ‘Een plesiosaurus zoeken.’

‘Tuurlijk,’ zei Ellis.

‘Nee, echt. Ze heeft het plan al helemaal uitgewerkt,’ zei Hank. ‘Vertel maar, Maddie.’

‘Je bent dronken,’ zei ik lachend.

‘Dat klopt, ik geef het toe,’ zei Hank, ‘maar toch vind ik dat we het moeten doen.’ Hij drukte de sigaret zo hard uit dat het uitgedoofde uiteinde zich als een matte kogel uitspreidde. ‘We hebben het er al jaren over. Laten we het gewoon doen. Ik meen het.’

‘Nietwaar,’ zei ik.

Hank greep opnieuw naar zijn hart. ‘Wat is er gebeurd, Maddie? Ben je je zucht naar avontuur verloren? Heeft Violet je stiekem wat beschaving bijgebracht?’

‘Nee, natuurlijk niet. Daar heb je haar de kans niet voor gegeven. Maar we kunnen nu niet gaan. Sinds de Athenia is gezonken gaat er geen lijndienst meer.’

Ik besepte dat dit zo net klonk of het schip met 1100 passagiers aan boord spontaan lek was geraakt, terwijl het in werkelijkheid door een Duitse onderzeeër was getorpedeerd.

‘Waar een wil is, is een weg,’ zei Hank, die ernstig knikte. Hij nam weer een slok van zijn grog en keek ontevreden in zijn glas. ‘Hmm. Ik heb toch liever pure whisky. Zo terug. Ellis, praat met je vrouw. Dit gaat helemaal de verkeerde kant op met haar.’

Hij sprong op uit zijn stoel. Even leek het of hij zou omvallen. Snel greep hij de rugleuning van Ellis’ stoel vast. Nadat hij zijn evenwicht had hervonden, zwalkte hij weg, waarbij hij zich als een vlinder doelloos voortbewoog.

Ellis en ik zaten in relatieve stilte in een luchtbel gecreëerd door het geklets en gelach van andere mensen.

Hij gleed langzaam zo ver onderuit in zijn stoel dat het er van achteren vast uitzag alsof er niemand zat. Zijn ogen waren glazig en hij zag een beetje grauw.

Mijn eigen oren gonsden van de champagne. Ik voelde met beide handen aan mijn kapsel en ontdekte dat de krullen aan één kant waren losgeraakt en tegen mijn nek plakten. Ik reikte nog een stukje verder en besepte dat de diamanten haarkam die ik van

mijn schoonmoeder had gekregen, verdwenen was. Meteen welde er paniek in me op. Het was een huwelijksgeschenk geweest, een zeldzaam moment van welwillendheid van een vrouw die nooit onder stoelen of banken had gestoken dat ze mij niet goed genoeg vond voor haar zoon. Toch had ze zich geroepen gevoeld hem aan me te geven, slechts enkele seconden voordat Hank me naar het altaar had begeleid.

‘Ik vind dat we het moeten doen,’ zei Ellis.

‘Tuurlijk,’ zei ik vrolijk. ‘We springen gewoon op de eerstvolgende...’

‘Ik meen het,’ zei hij scherp.

Geschrokken van zijn toon keek ik op. Hij klemde zijn kaken op elkaar. Ik wist niet precies wanneer het was gebeurd, maar zijn gemoedstoestand was veranderd. Het was geen spelletje meer.

Hij keek me geërgerd aan. ‘Wat? Waarom niet?’

‘Vanwege de oorlog,’ zei ik zacht.

‘Carpe diem en dat soort dingen. De oorlog is juist onderdeel van het avontuur. Een andere manier om erbij in de buurt te komen is er niet voor mij. En voor Hank ook niet.’ Hij streek met zijn hand door zijn haar, waardoor een deel rechtop kwam te staan. Hij leunde dichterbij me toe en kneepte zijn ogen samen. ‘Je weet toch wel hoe ze ons noemen?’ zei hij. ‘Ongeschikten.’

Hank en hij waren de enige ongeschikten in de zaal. Zou iemand een kleinerende opmerking hebben gemaakt toen hij iets te drinken was gaan halen?

Hank had zich gauw bij zijn platvoeten neergelegd, zoals hij dat bij de meeste dingen deed, maar Ellis was kapot van zijn ongeschiktenstatus. Zijn kleurenblindheid was onopgemerkt gebleven totdat hij dienst wilde nemen en werd afgekeurd. Hij had het op een andere locatie nog een keer geprobeerd en was opnieuw geweigerd. Hoewel hij er zelf duidelijk niets aan kon doen, veroordeelden de mensen hem inderdaad, zoals hij zei. Ik wist hoezeer dat aan hem vrot. Het was meedogenloos en onuitgesproken, waardoor hij zich niet eens kon verdedigen. Zijn eigen vader, een veteraan uit de Eer-

ste Wereldoorlog, behandelde hem met onverholen afkeuring sinds hij het nieuws had gehoord. Het was des te pijnlijker omdat we bij mijn schoonouders inwoonden, die ons elke kans op ontsnapping hadden ontnomen. Twee dagen na de aanval op Pearl Harbor hadden ze Ellis' toelage met twee derde gekort. Mijn schoonmoeder vertelde ons het nieuws in de zitkamer voor het diner. Met zelfingenomen blik zei ze dat we het vast fijn vonden om te horen dat het geld naar oorlogsobligaties zou gaan, 'totdat deze gruwelijke toestand voorbij was'. Misschien dat het geld daar inderdaad naartoe ging, maar het echte motief was maar al te duidelijk: Ellis straffen. Zijn moeder nam wraak omdat hij het had gewaagd met mij te trouwen, en zijn vader – dat wisten we niet precies. Óf hij geloofde niet dat Ellis kleurenblind was, óf hij kon het hem niet vergeven. Het akelige gevolg was dat we permanent onder kritisch toezicht leefden van mensen die we waren gaan zien als onze gijzelnemers.

'Je weet hoe moeilijk het is,' ging hij verder, 'dat iedereen me aanstaart en zich afvraagt waarom ik niet meevecht.'

'Ze staren niet...'

'Betuttel me niet zo! Je weet heel goed dat ze staren!'

Iedereen draaide zich om en keek naar ons. Ellis gebaarde kwaad naar hen. 'Zie je wel?'

Hij keek woest om zich heen. Stuk voor stuk draaiden de mensen zich weer om en richtten hun gechoqueerde blik ergens anders op. Gesprekken werden hervat maar op zachte toon.

Ellis keek me recht aan. 'Ik weet dat ik er kerngezond uitzie,' ging hij op gespannen toon verder. 'Mijn eigen vader vindt me verdomme een lafaard. Ik moet me bewijzen. Voor hem, voor hen, voor míj. Ik dacht dat jíj dat toch wel zou begrijpen.'

'Dat doe ik ook, lieverd,' zei ik.

'Weet je het zeker?' vroeg hij. Zijn lippen plooden zich tot een verbitterde glimlach.

'Natuurlijk,' zei ik, en dat was ook zo, al zou ik op dat moment alles gezegd hebben om hem te kalmeren. Hij was al sinds vroeg in de middag aan de sterkedrank, ik wist dat de boel in een mum

van tijd kon escaleren. De zorgvuldig afgewende gezichten van de mensen om ons heen voerspelden een zeer onaangenaam begin van het nieuwe jaar.

Mijn schoonmoeder, die het feest niet had kunnen bijwonen vanwege een migraineaanval, zou tegen de middag de eerste berichten ontvangen over ons gedrag. Ik kon me maar al te goed voorstellen hoe ze zou reageren als ze hoorde dat ik de haarkam was kwijtgeraakt. Ik besloot de volgende dag meteen te bellen en een beroep te doen op de goedheid van mevrouw Pew. Als de kam in de sneeuw uit mijn haar was gevallen, was hij waarschijnlijk voorgoed verloren, maar als hij achter de bank was gevallen, kwam hij misschien nog boven water.

Ellis keek me aandachtig aan. Het vuur danste in zijn ogen. Na een paar seconden loste zijn kwade masker op tot een uitdrukking van bedroefde opluchting. Hij leunde opzij om me een klopje op mijn knie te geven en viel daarbij zowat uit zijn stoel.

‘Zo ken ik mijn meisje weer,’ zei hij, terwijl hij zich overeind hees. ‘Altijd in voor avontuur. Jij bent anders dan andere meisjes, weet je. Aan andere meisjes is geen lol aan. Daarom weigert Hank natuurlijk ook met Violet te trouwen. Hij wacht op een tweede jou. Maar die bestaat niet. Ik heb de enige echte.’

‘Wablief?’ zei Hank. Hij was uit het niets verschenen en plofte weer in zijn stoel. ‘Hierzo!’ brulde hij terwijl hij met zijn vingers boven zijn hoofd knipte. Een ober zette nieuwe drankjes op de tafel voor ons. Hank wendde zich tot Ellis. ‘Probeert ze me weer uit te huwelijken? Volgens mij is hier sprake van een echo.’

‘Nee. Ze heeft ingestemd. We gaan naar Schotland.’

Hanks ogen vlogen open. ‘Echt?’ Hij keek ter bevestiging naar mij.

Ik had niet het idee dat ik had ingestemd. In elk geval niet nadat ik had beseft dat dit geen dolletje was zoals gewoonlijk. Maar omdat het me was gelukt om de lont uit het kruitvat te halen en misschien zelfs de avond te redden, besloot ik mee te spelen.

‘Mij best,’ zei ik met een groots gebaar. ‘Waarom niet?’